

Beeld: Foto Polanski: Andrew Matthews/ANP. Foto Mamdani: Kara McCurdy.

Essay
MENSENRECHTEN

PROGRESSIEF POPULISME: 'DAT WE GENAAID WORDEN IS ÓÓK EEN LINKS VERHAAL'

In progressieve kringen was 'populist' lange tijd een vies woord. Maar de politieke energie van de New Yorkse burgemeesterskandidaat Zohran Mamdani en de leider van de Britse Groenen Zack Polanski wekt veel enthousiasme bij de achterban. 'De glimlach van Mamdani laat zien dat het populisme is, zonder toxische mannelijkheid.'

Door **Chris Julien** 3 november 2025

Dit artikel verscheen eerder op [OneWorld.nl](https://oneworld.nl) op 10 oktober 2025.

[Essay](#) [Links](#) [Politiek](#)

Dit artikel krijg je cadeau van OneWorld. [Word abonnee](#)

Voorkeuren

De klimaatcrisis en ongelijkheid lopen gierend uit de hand, uiterst rechtse politici gijzelen het publieke debat en fascisme ontvlamt in de samenleving. Toch weten linkse politici de onstuimige politieke energie van deze tijd nauwelijks te vatten. Tegenover de opmars van rechtspopulisten vallen ze terug in oude gewoontes: berekenend, bestuurlijk en reactief.

Een nieuwe lichter progressieve populist laat zien dat het ook anders kan. Met een frisse toon en uitgesproken standpunten weten ze de schijnwerpers te pakken en veel enthousiasme te ontlokken aan hun groeiende achterban. Zo schoot *democratic socialist* Zohran Mamdani als een raket het collectieve bewustzijn in: hij verpulverde zijn meer gevestigde medekandidaten in de voorverkiezingen voor burgemeester van New York en sleepte vervolgens de burgemeesterspost met gemak binnen. En vorig jaar verscheen ook Zack Polanski ten tonele. Deze zelfbenoemde 'eco-populist' werd in september 2025 met 85 procent van de stemmen de nieuwe leider van de Britse Groenen.

Wat kunnen progressieve politici in Nederland leren van de vlamme opkomst van Zohran en Zack?

“

DE NADRIK OP EMOTIE EN ALLEDAAGSE ERVARINGEN BIEDEN MOGELIJK EEN UITWEG

DEEL DIT

Uitgemaakt worden voor populist was tot voor kort vrijwel altijd bedoeld als een belediging. Populisme stond voor de feitenvrije volksmennerij en uiterst rechts. Nu groeit bij politici en commentatoren het besef dat populistische politiek, met haar nadruk op emotie en alledaagse ervaring, mogelijk een uitweg biedt voor de uiterst rechtse malaise die Westerse democratieën teistert.

Als het populisme ergens om draait, is het de aandacht grijpen. Geen gaargekookte marketing-slogans die kiezers zo min mogelijk tegen de schenen schoppen, maar

verhalen waarin ze zich daadwerkelijk herkennen. Populisme betekent risico's nemen. Of het nou gaat om de genocide in Gaza, het belasten van superrijken of een inclusieve samenleving: zowel Mamdani als Polanski hebben uitgesproken standpunten waarmee ze vooruitlopen op de politieke consensus.

Geen lauwe prak

Polanski, veertiger, queer, joods, gemeenteraadslid in Londen, was met zijn populistische boodschap de underdog bij de leiderschapsverkiezingen van de Groenen. Partijprominenten maakten zich zorgen dat hij gematigde kiezers zou afschrikken. Maar Polanski was overtuigd van zijn strategie. “Mensen zijn uitgeput en boos en we moeten *connecten* met die woede (...) die omzetten in hoop, in mogelijke oplossingen.”

Elk populisme begint bij de erkenning dat we genaaid worden door de zittende macht. Met hun elite-aanklacht grijpen populistten het initiatief – alles moet anders! Zo verschuiven ze het frame van de politieke discussie en dwingen ze de gevestigde politiek in de verdediging. Tot voor kort was dat initiatief in handen van uiterst rechts. Maar dat we genaaid worden, en dat het anders moet, kan net zo goed het begin van zijn een *progressief* verhaal, laten Mamdani en Polanski zien.

“

POLANSKI DURFT TE ZEGGEN DAT MIGRATIE GOED IS VOOR HET VK

DEEL DIT

Steevast hamert de Londense Polanski erop dat de problemen die mensen ervaren niet komen door ‘*small boats*’ – ongereguleerde migratie – maar door de ‘*private jets*’ – de superrijken. Hij laat zien dat het niet genoeg is om democratische normen passief te bewaken, door te reageren op het zoveelste verzonnen probleem van uiterst rechts, of het nou gaat om migranten, rechters of antifa. In plaats daarvan pakt hij het initiatief en slaat hij een andere weg in: “Geen andere partij zegt waar het om staat: migratie is goed voor het Verenigd Koninkrijk.”

'Wie geen migranten wil, moet snijden in de economie'

Polanski laat zien: als het gaat over het 'migratieprobleem' moeten we het eigenlijk hebben over racisme. In de kern is het een sociaal probleem van xenofobie en discriminatie. Voor de rest is de onvrede te herleiden naar ongelijkheid en uitgewrongen publieke voorzieningen. Door de discussie zo te verschuiven wordt een dominant rechts frame de pas afgesneden en ruimte gemaakt voor kwesties die 'aan de keukentafel' leven: betaalbare woningen, goed onderwijs, openbaar vervoer en gezondheidszorg.

Geen modder maar mores

Je niet laten afleiden door de modder die jouw kant op wordt geslingerd vraagt discipline. Het is belangrijk om het initiatief bij jezelf te houden. Hoe verleidelijk ook, in die modder duiken zet je op 2-0 achterstand. Je laat je positieve verhaal schieten én bevestigt de tegenstelling waarmee de moddergooiers hun achterban proberen bang te maken voor je. Zohran Mamdani, dertiger, kind van migranten en belijdend moslim zag deze valkuil van mijlenver aankomen, en bleef tijdens zijn campagne op indrukwekkende wijze bij zijn punt: een New York dat betaalbaar is voor iedereen. Als hij vragen kreeg over de aanvallen van zijn tegenstanders, schoof hij zijn tegenstelling met hen naar voren: *zij* zijn er voor het grote geld, *wij* voor een betaalbaar New York.

De kunst van progressief populisme is de tegenstelling opzoeken zónder in een cultuuroorlog te belanden en zo mensen onnodig van je te vervreemden. Zoals Mamdani laat zien vraagt dat niet om modder, maar om mores. In een verkiezingsdebat maakte een van de andere burgemeesterskandidaten, Andrew Cuomo, hem verdacht door te wijzen op zijn gebrek aan bestuurlijke ervaring. Mamdani maakte een epische counter, simpelweg door de feiten rondom de controversiële oud-gouverneur samen te vatten: "Aan de heer Cuomo: Ik heb nooit in schande hoeven aftreden, ik heb nooit bezuinigd op Medicaid, ik heb nooit honderden miljoenen dollars gestolen van de MTA [het ov], ik heb nooit de dertien

vrouwen achtervolgd die mij geloofwaardig beschuldigden van seksuele intimidatie. (...) Ik heb deze dingen nooit gedaan omdat ik u niet ben, mijnheer Cuomo.” De tegenstelling was duidelijk, de toon gezet.

“

HET IS POPULISME ZONDER DE TOXISCHE MANNELIJKHEID

DEEL DIT

Wat opvalt is dat deze politici even aardig als uitgesproken zijn. Polanski ging direct na zijn uitverkiezing als leider in gesprek met uiterst rechtse stemmers, en zelfs de notoir agressieve Britse pers voelt zich genoodzaakt hem te omschrijven als ‘gevaarlijk aardig’. Eén journalist verwonderde zich over de ‘truc’ van Polanski: goed luisteren naar vragen en ze direct beantwoorden. “Ik geniet daarvan”, vervolgde de journalist, om zichzelf daarna weer wakker te schudden, “maar vervolgens herinner ik mezelf eraan dat hij erom bekend staat mensen te betoveren.”

De New Yorkse Mamdani lijkt met een glimlach geboren. Nooit belichaamt hij de grimmige energie en hatelijkheid van zijn tegenstanders. In een [interview](#) met een lokale zender werd hem gevraagd naar zijn positie als eerste Islamitische burgemeester van de stad. Hij vertelde over de lessen die hij van zijn grootouders had meegekregen (*‘to be a good muslim is to be a good person’*), en sloot met een twinkeling in zijn ogen af: “Mijn grootmoeder leerde me: glimlachen is een manier om de leer van de profeet te volgen. Het is een teken van respect.” Waarop de duidelijk gecharmeerde journalist uitriep: “Wow, interessant, dus glimlachen is een vorm van vroomheid, *I like that!*”

Zacht charisma

Het kenmerkt een politieke stijl die lange tijd werd gezien als kansloos: vriendelijk, empathisch en met zachte stem. Een stijl die eenvoudig lijkt, maar verdomd moeilijk te faken is. Zoals Mamdani illustreert, is het een houding die je meekrijgt in je opvoeding en je gemeenschap, geen advies van een spindoctor dat je even instudeert tijdens een mediatraining.

De glimlach van Mamdani en Polanski legt de onderscheidende (en zelden opgemerkte) eigenschap van progressief populisme bloot: het is populisme zonder de toxische mannelijkheid. In plaats van de opgeblazen ego's in de klassieke politiek, en de megalomanie van rechtspopulistische leiders, brengen zij een ander soort charisma. In plaats van alle aandacht naar zich toe te trekken hebben ze een zacht charisma dat de aandacht die ze ontvangen terugkaatst naar hun omgeving, waarmee ze positieve energie laten rondgaan in de politiek. Met hun biologisch afbreekbare populisme weten ze een beweging te ontketenen die overloopt van enthousiasme. Sinds de start van Polanski's leiderschapscampagne is het ledenaantal van de Britse Groenen met 55 procent toegenomen, en in de VS zorgde de overwinning van Mamdani ervoor dat tienduizend progressieven overwegen zich verkiesbaar te stellen.

“

MAMDANI EN POLANSKI MAKEN HUN VERHAAL CONCRETER DAN 'KLASSE' EN 'KAPITAAL'

DEEL DIT

Hoewel beide politici erop gebrand zijn de superrijken eerlijk te belasten en het leven van gewone mensen betaalbaar te maken, hoor je bij Mamdani en Polanski zelden het klassiek linkse jargon van klasse en kapitaal. Ze maken het veel concreter: gratis kinderopvang, betaalbare boodschappen en lage huur. Hun politieke verhaal begint bij het leven van alledag. Niet om beleid te illustreren, maar andersom: beleidsvoorstellen zijn een manier om te praten over de ervaringen en zorgen van gewone mensen. Mamdani: “Je moet een taal spreken die iedereen begrijpt, en praten over de problemen waarin iedereen zich kan herkennen.”

Om die verhalen geloofwaardig te kunnen vertolken moet je ze eerst horen. In de aanloop naar de voorverkiezingen wandelde Mamdani door alle stadsdelen van New York, waar hij bewoners interviewde over hun ervaringen. Dat werden campagnefilmpjes waarin niet de politicus, maar de kiezer aan het woord was. Ook in het VK stond niet de leider of de partij centraal in de communicatie: een dag na zijn voorkeuren rde Polanski een podcast waarin hij door hem bewonderde experts een

podium geeft. In luttele dagen werd het een van de meest beluisterde politieke podcasts in het VK.

Een gat tussen politiek en het gewone leven

Met hun nadruk op het gewone leven tillen Mamdani en Polanski progressieve politiek naar het niveau van de 'populaire moraal'. Die was lange tijd voorbehouden aan Henk en Ingrid, de Hardwerkende Nederlander en de Bezorgde Burger. Die stijlform is het geheime wapen van populistten. Hun vertelstijl is niet hoog-over, op zoek naar abstracte principes of algemeenheden. Ze richten zich op concrete situaties en vertolken omgangsvormen die als kompas kunnen dienen in het dagelijks verkeer. Daarmee overbruggen ze het emotionele gat tussen politiek en het gewone leven, en boren Polanski en Mamdani de positieve energiebron aan van progressief populisme.

Hoe vanzelfsprekend het misschien ook klinkt, door te kiezen voor de 'populaire moraal' breken Mamdani en Polanski met de linkse traditie om ideologie voorop te stellen. Het 'thuis' van Mamdani en Polanski, van waaruit ze spreken en hun kracht uit putten, is niet klasse maar *community*. We zoeken allemaal naar een plek om te landen, naar een veilige haven, en de politiek vormt onze verbeelding van die plek. Wat er gebeurt als je die plek op haat en uitsluiting schraagt, zien we dagelijks. Het maakt de samenleving primair, dom en kortzichtig. De energie van progressieve populistten creëert daarentegen een politieke verbeelding die even veelkleurig en genereus is als de gemeenschappen waar ze onderdeel van zijn. Dat is niet alleen een hoognodige heilzame boodschap, maar ook een strijdkreet voor progressieve politiek: wij verdedigen onze bureu.

Dit artikel verscheen eerder op OneWorld.nl op 10 oktober 2025.

LEES MEER OVER POLITIEK